

Доповнення до флори Національного природного парку «Деснянсько-Старогутський»

СЕРГІЙ МИХАЙЛОВИЧ ПАНЧЕНКО

PANCHENKO S.M. (2014). **Addition to the flora of National Nature Park “Desniansko-Starogutsky”**. *Chornomors'k. bot. z.*, **10** (2): 263-270. doi: 10.14255/2308-9628/14.102/11.

The list of vascular plants of the National Nature Park "Desniansko-Starogutsky" was complemented. During the field researches 46 new species are educed. Five new species are educed on results of herbarium collections' treatment. 3 species are redefined, in particular it was corrected *Carex buxbaumii* on *Carex hartmanii* (a list had *Carex hartmanii* already). 6 new species are also mentioned in literature. Thus, the list of flora of vascular plants of National Nature Park "Desniansko-Starogutsky" is filled up on 57 species and 18 genera, and now it counts 853 species and 419 genera. Most new species present natural biotopes: meadows (10 species), forests (12) a water-bog (9). Mostly there are cultural (12), ruderal (11) and segetal (3) species. Among new species there are the rare plants listed in the Red Data Book of Ukraine: *Aldrovanda vesiculosa*, *Utricularia minor* and *Epipactis palustris*.

Key words: Polissia, flora, Desniansko-Starogutskiy, protected area, addition to the flora

ПАНЧЕНКО С.М. (2014). **Доповнення до флори Національного природного парку «Деснянсько-Старогутський»**. *Чорноморськ. бот. ж.*, **10** (2): 263-270. doi: 10.14255/2308-9628/14.102/11.

Доповнено список видів флори Національного природного парку «Деснянсько-Старогутський». В ході польових досліджень виявлено 46 нових видів. За результатами обробки гербарних зборів – 5 видів. Уточнено раніше невірно визначені 3 рослини, зокрема *Carex buxbaumii* перевизначено на *C. hartmanii*, який вже був у списку. За літературними даними список доповнено ще на 6 видів. Таким чином, список флори вищих судинних рослин НПП «Деснянсько-Старогутський» поповнено на 57 видів та 18 родів, і тепер він налічує 853 види та 419 родів. Більшість нововиявлених видів представляють природні біотопи: луки (10 видів), ліси (12), водно-болотні (9). Значна кількість – це культурні (12), рудеральні (11) та сеgetальні (3) види. Серед нововиявлених видів є і рідкісні рослини, занесені до Червоної книги України: *Aldrovanda vesiculosa*, *Utricularia minor* та *Epipactis palustris*.

Ключові слова: Полісся, флора, Деснянсько-Старогутський, природно-заповідна територія, флористичні знахідки

ПАНЧЕНКО С.М. (2014). **Дополнение к флоре Национального природного парка «Деснянско-Старогутский»**. *Черноморск. бот. ж.*, **10** (2): 263-270. doi: 10.14255/2308-9628/14.102/11.

Дополнен список видов флоры Национального природного парка «Деснянско-Старогутский». В ходе полевых исследований выявлено 46 новых видов. По результатам обработки собранных гербариев – 5 видов. Уточнены ранее неверно определенные 3 растения, в частности *Carex buxbaumii* исправлено на *C. hartmanii*, который уже был в списке. В литературе упоминается еще 6 новых видов. Таким образом, список флоры высших сосудистых растений НПП «Деснянско-Старогутский» пополнен на 57 видов и 18 родов, и теперь он насчитывает 853 вида и 419 родов. Большинство новых видов представляют естественные биотопы: луга (10 видов), леса (12), водно-болотные (9). Значительное количество культурных (12), рудеральных (11) и сеgetальных (3) видов. Среди нововыявленных видов есть и редкие растения, занесенные в Красную книгу Украины: *Aldrovanda vesiculosa*, *Utricularia minor* и *Epipactis palustris*.

Ключевые слова: Полесье, флора, Деснянско-Старогутский, особо охраняемая природная территория, флористические находки

Національний природний парк «Деснянсько-Старогутський» (далі НППДС) створений у 1999 році і займає 16215,1 га. Розташований на північному сході України. Територія відноситься до Новгород-Сіверської фізико-географічної області Лівобережного Полісся України. Склад флори встановлено у 2005 році [PANCHENKO, 2005]. Список видів містить 796 видів, 401 рід та 109 родин. З того часу здійснено низку флористичних знахідок та виконано ревізію окремих таксономічних груп. Тому метою цієї роботи є уточнення списку флори Національного природного парку, тим більше, що серед нововиявлених рослин низка нових для Лівобережного Полісся.

Методика та матеріали досліджень

Польові дослідження флори проведені в комплексі з іншими геоботанічними дослідженнями в період 2005–2013 рр. До складу флори включені види, що зростають спонтанно, а також інтродуковані і культурні, здатні до самопідтримання (вегетативного або генеративного) своїх популяцій. Назви видів подано за зведенням С.Л. Мосякіна та М.М. Федорончука [MOSYAKIN, FEDORONCHUK, 1999]. У анотаціях до наведеного нижче списку нових видів флори НППДС вказано еколого-ценотичну групу рослин, статус охорони, відомості про дату знахідки, місце та умови місцезростання та деякі інші коментарі. Зазначено акроніми гербаріїв, куди передано зразки рослин: *KW* – гербарій Інституту ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України (м. Київ); *CWU* – гербарій Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна (м. Харків); *LWKS* – гербарій Інституту екології Карпат НАН України (м. Львів). Значна частина зразків зберігається у гербарії НППДС [GERBARI..., 2011] і вказана у його каталозі [PANCHENKO, KUTIYAVIN, 2011]. Для окремих видів наведено синоніми. Родини у списку подані за системою А.Л. Тахтаджяна [ТАХТАДЖАН, 1987]. Матеріали досліджень становлять 41 гербарний аркуш.

Результати досліджень та їх обговорення

Список флори вищих судинних рослин НПП «Деснянсько-Старогутський» доповнено на 57 видів та 17 родів. Більшість нових видів флори – це представники природної флори: лучні (10 видів), лісові (12), водні (5), прибережно-водні (3) та болотні (1). Значна кількість вихідців із культури (13), рудеральних (11) та сегетальних (3) видів.

Ophioglossaceae (R.Br.) Agardh

Ophioglossum vulgatum L. – лучноболотний вид, охороняється в Сумській області; 24.VII.2005 р. 7 особин на прогаліні у молодому сосново-березовому лісі у кв. 50 Старогутського лісового масиву (далі СГЛМ) (передано в *KW*); 2.V.2009 р. на узліссі хвойно-широколистяного лісу та прилеглій луці біля евтрофного болота у кв. 85 СГЛМ (передано в *KW*); 2.V.2009 р. – на торф'янистих луках біля кв. 100 СГЛМ.

Thelypteridaceae Pichi-Serm.

Phegopteris connectilis (Michx.) Watt – широколистянолісовий вид, охороняється в Сумській області; 16.VIII.2012 р. у кв. 94 СГЛМ у сосново-ялиновому лісі ліщиново-пальчатоосоково-зеленомоховому (передано в *KW* та *CWU*).

Ranunculaceae Juss.

Batrachium trichophyllum (Chaix) Bosch (*B. divaricatum* (Schrank) Wimmer) – водний вид; 20.VIII.1981 р. угруповання *Nupharo lutei-Nymphaeetum albae* Nowiński 1930 на мілководді стариці р. Десна біля с. Очкине [DUBYNA, 2006, p. 142].

Thalictrum flavum L. – узлісний вид; 19.VI.2009 р. спільно з Я.П. Дідухом на заплавній луці за 3 км на північ від с. Очкине.

Ceratophyllaceae S.F.Gray

Ceratophyllum pentacanthum Haynald (*C. platyacanthum* Cham.) – водний вид; 20.VIII.1981 р. в угрупованні *Potametum lucentis* Hueck 1931 на прибережному мілководді рукава р. Десна біля с. Очкине [DUBYNA, 2006, p. 198].

Papaveraceae Juss.

Papaver somniferum L. – культурний вид; 03.VII.2008 р. у складі рудеральних угруповань біля житла у с. Улиця.

Fumariaceae DC.

Fumaria officinalis L. – рудеральний вид; 10.VI.2006 р. на полі біля с. Нововасилівка у посіві однорічних трав (передано в *KW*) [PANCHENKO, KUTIYAVIN, 2011].

Caryophyllaceae Juss.

Dianthus pineticola Kleopow (*D. fisheri* Spreng.) – узлісний, боровий вид; 8.VII.2011 р. на узліссі фрагменту світлого дубового лісу та на прилеглій луці в ур. Попова яма, що за 4 км на північ від с. Очкине; 19.VII.2011 р. в угрупованні *Salix acutifolia* на уступі борової тераси біля с. Боровичі. Раніше вид наводився з ур. Очкинська дача, відповідний гербарний зразок автора із соснового лісу злакового датований 12.VII.1997 р. [PANCHENKO, KUTIYAVIN, 2011].

Polygonaceae Juss.

Rumex longifolius DC. – лучно-болотний вид; 18.VIII.2013 р. на евтрофному болоті з домінуванням *Carex juncella* (Fr.) Th.Fr. у кв. 31 СГЛМ. Не наводився для Лівобережного Полісся України [LUKASH, 2008].

Violaceae Batsch.

Viola rupestris F.W.Schmidt (*V. arenaria* DC.) – узлісний вид; 28.VIII.2010 р. на узліссі соснового лісу зеленомохового у кв. 6 СГЛМ (передано в *KW*); 29.VI.2012 р. – на узліссі соснового лісу лишайникового на околицях с. Улиця.

Brassicaceae Burnett

Armoracia rusticana P.Gaertn., V.Mey. & Scherb. – культурна рослина; 03.VII.2008 р. у складі рудеральних угруповань в с. Улиця.

Bunias orientalis L. – рудеральний вид; 03.VII.2008 р. у складі рудеральних угруповань в с. Улиця.

Cardamine impatiens L. – широколистянолісовий вид; 15.VI.2010 р. у хвойно-широколистяному лісі, на просіці між кв. 84 та 85 СГЛМ (передано в *KW*).

Lepidium densiflorum Schrad. – рудеральний вид; VI.2011 р. на перелозі на південь від кв. 109 СГЛМ та неподалік від с. Стара Гута.

Salicaceae Mirbel

Populus nigra L. – 17.VI.2010 р. використовується в озелененні с. Улиця, відновлюється кореневою поростю (передано в *KW*).

Populus balsamifera L. – 17.VI.2010 р. використовується в озелененні с. Улиця, відновлюється кореневою поростю [PANCHENKO, KUTIYAVIN, 2011].

Pyrolaceae Dumort.

Pyrola media Sw. – хвойнолісовий вид; 17.VI.2010 р. у сосновому лісі крушиновому у кв. 128 СГЛМ (передано в *KW*).

Malvaceae Juss.

Lavatera thuringiaca L. – декоративна, сухолучна рослина; 03.VII.2008 р. у складі рудерального угруповання в с. Улиця.

Malva sylvestris L. ssp. *mauritanica* (L.) Asch. & Graebn. – декоративна рослина; 03.07.2008 р. здичавіла у складі рудеральних угруповань та біля залишених будівель у с. Улиця.

Grossulariaceae DC.

Ribes rubrum L. – болотнолісовий вид; 3.VII.2006 р. у переліску з дуба у заплаві р. Десна за 3 км на північ від с. Очкине; 11.VI.2008 р. у вільхових лісах притерасної частини заплави р. Десна на північ від с. Очкине; VIII.2006 р. у кв. 94 СГЛМ у ялиново-сосновому лісі ліщиновому [PANCHENKO, KUTIYAVIN, 2011].

Rosaceae Juss.

Н. М. Сичак (к.б.н., Інститут екології Карпат НАН України) опрацьовані гербарні зразки видів роду *Alchemilla* L. з території НППДС і визначені нові для флори НПП види:

Alchemilla glabricaulis Lindb. fil. – справжньоолучний вид; 28.VII.2000 р. на осушеній торф'янистій луці в околицях с. Червоне (передано в LWKS).

A. glaucescens Wallr. – справжньоолучний вид; 28.VII.2000 р. на осушеній торф'янистій луці в околицях с. Червоне (LWKS).

A. hirsuticaulis Lindb. fil. – справжньоолучний вид; 12.VI.1998 р. на луці з домінуванням *Festuca rubra* та *Poa pratensis* у кв. 35 СГЛМ (передано в LWKS).

A. sarmatica Juz. – лучно-болотний вид; 12.VI.1998 р. на луці з домінуванням *Festuca rubra* та *Poa pratensis* у кв. 35 СГЛМ (передано в LWKS).

A. subcrenata Buser – узлісний вид; 22.VI.2000 р. верхня частина прируслового валу у заплаві р. Десна на луці з домінуванням *Festuca rubra* та різнотрав'я (передано в LWKS).

Amelanchier spicata (Lam.) C.Koch – лісовий інтродуцент, боровий вид, звичайний вид у сухих соснових та дубових лісах Придеснянської частині НППДС і рідше зустрічається у СГЛМ [PANCHENKO, 2013]. Раніше помилково вказується як *Amelanchier ovalis* Medik [PANCHENKO, 2005]. Тому всі згадування про *A. ovalis* в НПП слід вважати як *A. spicata*.

Fragaria × *ananassa* (Duchesne) Duchesne (*Fragaria ananassa* Duchesne) – культурний вид; 17.VI.2009 р. спільно з Я.П. Дідухом на узліссі соснового лісу зеленомохового на просіці серед злаків між кв. 47 та 48 СГЛМ [PANCHENKO, KUTIAVIN, 2011].

Prunus cerasifera Ehrh. – культурний вид; 17.VI.2009 р. спільно із Я.П. Дідухом вздовж просіки серед соснових лісів зеленомохових, поруч із молодими лісовими культурами сосни між кв. 65 та 66; одиничне деревце [PANCHENKO, KUTIAVIN, 2011].

Fabaceae Lindl.

Pisum arvense L. – культурний вид, бур'ян; VII.2006 р. спорадично на полях в околицях с. Нововасилівки. Не наводився для Лівобережного Полісся України [LUKASH, 2008].

Trifolium medium L. – узлісний вид; 14.VIII.2012 р. на сухій луці на гривах у заплаві р. Десна біля с. Боровичі; 29.VI.2012 р. – на узліссі дубово-соснового лісу у СГЛМ на північ від с. Улиця.

Onagraceae Juss.

Oenothera rubricaulis Klebahn – рудеральний вид; 6.VII.2011 р. у складі псамофітного угруповання вздовж дороги на уступі борової тераси р. Десна біля ур. Попова яма за 4 км на північ від с. Очкине; група рослин чисельністю близько 10–20 особин.

Apiaceae Lindl.

Sium sisaroidetum DC. – прибережно-водний вид; 20.VIII.1981 р. в угрупованні *Sagittario-Sparganietum emersi* R. Тх. 1953 у заплавному озері р. Десна біля с. Очкине [DUBYNA, 2006].

Rubiaceae Juss.

Galium rivulare (Sibth. & Smith) Griseb. – лучно-болотний вид; на вологих луках у заплаві р. Десна в описах з 1999 р. Помилково був визначений автором як *G. uliginosum* L. і тому вказується в описах із заплави Десни в межах НППДС у монографії А.А. Куземко [KUZEMKO, 2009].

G. spurium L. – сегетальний вид; VII.2006 р. у посівах зернових культур і однорічних трав на більшості полів в околиці с. Нововасилівка [PANCHENKO, KUTIAVIN, 2011]. Не наводився для Лівобережного Полісся України [LUKASH, 2008].

G. verum L. – сухолучний вид; 19.VI.2009 р. спільно з Я.П. Дідухом на остепненій луці в околицях ур. Попова яма, що за 4 км на північ від с. Очкине; 19.VI.2009 р. спільно з Я.П. Дідухом у кв. 35 СГЛМ на луках на місці колишньої скляної гуги.

Cuscutaceae Dumort.

Cuscuta campestris Yunk. – рудеральна рослина, паразит; карантинний бур'ян; 05.VIII.2013 р. у заростях *Xanthium albinum* (Widder) H. Scholz серед лук у заплаві р. Десни біля с. Очкине (передано в *KW*).

Boraginaceae Juss.

Lycopsis arvensis L. – сеgetальний вид; 02.VI.2006 р. на полях в околицях с. Очкине [PANCHENKO, KUTIYAVIN, 2011].

Buglossoides arvensis (L.) Johnst. – рудеральний вид; 03.VII.2008 р. на пустищі на південь від ур. Очкинська дача на околицях с. Очкине.

Scrophulariaceae Juss.

Chaenorhinum minus (L.) Lange – рудеральний вид; 13.VI.2006 р. на узбіччі дороги серед посівів гречки на північній околиці с. Нововасилівка, одинично [PANCHENKO, KUTIYAVIN, 2011].

Lentibulariaceae Rich.

Aldrovanda vesiculosa L. – водна рослина, занесена у Червону книгу України, охороняється Бернською конвенцією [CHERVONA..., 2009]; 28.VIII.1997 р. в угрупованні *Nymphoidetum peltatae* (Allorge 1922) Th Müllur et Görs 1960 у заплавному озері р. Десна біля с. Очкине [DUBYNA, 2006, р. 164]; 26.VIII.1981 р. угруповання *Hydrocharitostrietotetum aloides* (Van Langend. 1935) Westh. (1942) 1946. на прибережному мілководді затоки р. Десна біля с. Очкине, проте вірогідно помилково, бо в цьому ж описі вказуються *Azolla caroliniana* Willd. та *A. filiculoides* Lam., які в Україні відомі лише з басейну р. Дунай [DUBYNA, 2006]

Utricularia minor L. – водна, мезотрофноболотна рослина, занесена у Червону книгу України [CHERVONA..., 2009]; виявлена при інвентаризації гербарію; гербарний зразок, зібраний Т. Л. Андрієнко 12.VII.1997 р. у водоймі на місці кар'єрів [PANCHENKO, KUTIYAVIN, 2011]; 29.VI.2012 р. на мезоевтрофному болоті в ур. Горіле болото на північ від с. Улиця (передано в *KW*). Не наводився для Лівобережного Полісся України [LUKASH, 2008].

Lamiaceae Lindl.

Mentha aquatica L. – прибережно-водний вид; 28.VI.2012 р. у руслі річок Улиця та Знобівка біля гирла р. Улиця, формує зарості вздовж берегів.

M. × piperita L. (*M. aquatica* L. × *M. spicata* L.) – культурна рослина; 03.VII.2008 р. здичавіло біля житла у с. Улиця.

Campanulaceae Juss.

Campanula rapunculoides L. – узлісний вид; VII.2005 р. на узліссі дубово-соснового лісу біля просіки між кварталами 67 та 68 СГЛМ.

C. trachelium L. – узлісний вид; VII.2006 р. на узліссі по краю ур. Нововасилівське біля с. Нововасилівка, поодинокі.

Asteraceae Dumort.

Anthemis arvensis L. – рудеральний вид; 20.VII.2003 р. у складі рудерального угруповання на території с. Нововасилівка; 29.VI.2006 р. на узбіччі дороги на краю ур. Очкинська дача в околицях с. Червоне, спорадично (передано в *KW*) [PANCHENKO, KUTIYAVIN, 2011]. Не наводився для Лівобережного Полісся України [LUKASH, 2008].

Carlina biebersteinii Bernh. ex Hornem. – рудеральний вид; 29.VI.2006 р. у не зімкнутих лісових культурах *Pinus sylvestris* L. на місці сільськогосподарських угідь біля с. Червоне, одинично [PANCHENKO, KUTIYAVIN, 2011].

Rudbeckia hirta L. – декоративна культурна рослина; 13.VIII.2009 р. серед решток будівельних матеріалів на насипу протипожежної водойми у кв. 44 СГЛМ; найближче відмічена у с. Стара Гута (близько 5 км).

R. laciniata L. – декоративна культурна рослина; VII.2006 р. у с. Нововасилівка біля залишених будівель, дичавіє.

Senecio sylvaticus L. – рудеральний вид; 16.VIII.2009 р. по мінеральних смугах серед соснових лісів у кв. 74 СГЛМ на захід від с. Улиця. Не наводився для Лівобережного Полісся України [LUKASH, 2008].

Tragopogon major Jacq. – рудеральний вид; 16.VIII.2009 на перелозі вздовж дороги на північній околиці с. Улиця, одинично.

Liliaceae Juss.

Hemerocallis fulva L. – декоративна культурна рослина; 03.VII.2008 р. у с. Улиця серед залишених будівель, дичавіє.

Lilium martagon L. – широколистянолісовий вид, занесений у Червону книгу України [CHERVONA..., 2009]; до флори НПП «Деснянсько-Старогутський» цей вид було включено за свідченнями місцевих жителів та М.П. Книша (доцент Сумського педагогічного університету ім. А.С.Макаренка); 11.VIII.2006 р. у сосновому лісі ліщиново-зірочниково-волосистоосоковому, що у кв. 94 СГЛМ. Популяція налічувала близько 100 особин і жодної квітучої; 9.VII.2008 р. на узліссі світлого дубового лісу в ур. Уборок Придеснянської частини НПП [KLIMENKO, PANCHENKO, 2010].

Orchidaceae Juss.

Epipactis palustris (L.) Crantz – евтрофноболотний вид, занесений у Червону книгу України [CHERVONA..., 2009]; 22.VII.2010 р. на заростаючих торф'янистих луках з домінуванням *Deschampsia cespitosa* (L.) P.Beauv. у кв. 31 СГЛМ (передано в KW).

Cyperaceae Juss.

Bolboschoenus maritimus (L.) Palla var. *compactus* (Hoffm.) T.V.Egorova – лучно-болотний вид; 15.VIII.1997 р. в угрупованні *Ceratophylletum demersi* (Soo 1927) Eggler 1933 у заплавному озері р. Десна біля с. Нововасилівка [DUBYNA, 2006].

Carex buxbaumii Wahlenb. – 8.VII.2011 р. на гриві у заплаві р. Десна серед лук з домінуванням *Agrostis capillaris* L., між урочищами Дубицьке та Попова яма за 4–5 км на північ від с. Очкине; визначено помилково і опубліковано [PANCHENKO, 2012]. Слід вважати *Carex hartmanii* Cajand., яка вже є у списку (передано в LWKS).

Scirpus radicans Schkuhr. – прибережно-водний вид; 20.VI.2005 р. у каналі на узбіччі асфальтованої дороги на південь від с. Журавка у заплаві р. Свига; поодинокі. Не наводився для Лівобережного Полісся України [LUKASH, 2008].

Poaceae Barnhart

Arrhenatherum elatius (L.) J.Presl & C.Presl – сухолучний вид; 16.VII.2010 р. на схилі тераси до заплави р. Улиця на східній околиці с. Улиця (передано в KW) [PANCHENKO, KUTIYAVIN, 2011].

Brachypodium pinnatum (L.) Beauv. – широколистянолісовий вид; 18.VI.2009 р. спільно з Я.П. Дідухом у липово-сосновому лісі ліщиновому у південній частині кв. 32 СГЛМ; 1.VII.2011 на узліссі березово-соснового лісу у кв. 51 СГЛМ; 27.VIII.2011 на узліссі сосново-дубового лісу у кв. 19 СГЛМ.

Sparganiaceae F. Rudolphi

Sparganium minimum Wallr. – водний вид; 15.VIII.1997 р. в угрупованні *Ceratophylletum demersi* (Soo 1927) Eggler 1933 у заплавному озері р. Десна біля с. Нововасилівка [DUBYNA, 2006, p. 129].

Висновки

Таким чином, список флори вищих судинних рослин НПП «Деснянсько-Старогутський» поповнено на 57 видів та 18 родів, відтак оновлений список рослин налічує 853 види, які відносяться до 419 родів. Новими родами є: *Ophoglossum* L., *Phegopteris*, *Papaver* L., *Fumaria* L., *Armoracia* P.Gaertn., B.Mey & Scherb., *Bunias* L., *Lavatera* L., *Pisum* L., *Lycopsis* L., *Buglossoides* Moench, *Chaenorrhinum* (DC.) Rchb., *Aldrovanda* L., *Carlina* L., *Rudbeckia* L., *Tragopogon* L., *Hemerocallis* L., *Bolboschoenus* (Asch.) Palla та *Arrhenatherum* P.Beauv. Безпосередньо під час польових досліджень виявлено 46 видів. У геоботанічних описах з території НПП наводить 6 нових видів

Д.В. Дубина [DUBYNA, 2006]. Н.М. Сичак за результатами обробки гербарних зборів автора визначено нові для флори НПП види роду *Alchemilla*: *A. glabricaulis*, *A. glaucescens*, *A. hirsuticaulis*, *A. sarmatica* та *A. subcrenata*. Підтверджене місцезростання *Lilium martagon*. Уточнено раніше невірно визначені *Amelanchier ovalis*, *Carex buxbaumii* та *Galium uliginosum* на відповідно *Amelanchier spicata*, *Carex hartmanii* (вже був у списку) та *Galium rivulare*.

Низка видів не наводяться в останньому зведенні флори Лівобережного Полісся [LUKASH, 2008], зокрема *Rumex longifolius*, *Pisum arvense*, *Galium spurium*, *Utricularia minor*, *Anthemis arvensis*, *Senecio sylvaticus* та *Scirpus radicans*. Список поповнено низкою рідкісних видів, що занесені до Червоної книги України: *Aldrovanda vesiculosa*, *Utricularia minor* та *Epipactis palustris*, а на регіональному рівні (у Сумській області) охороняються *Ophyoglossum vulgatum* та *Phegopteris connectilis*.

Автор висловлює вдячність за визначення складних груп рослин та допомогу у опрацюванні матеріалів рослин Н.М. Сичак, І.М. Данилику (Інститут екології Карпат НАН України), Я.П. Дідуху (Інститут ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України), О.О. Орлову (Поліський філіал УкрНДЛГА).

References

- DUBYNA D.V. (2006). Vischa vodna roslinnist. *Lemnetea, Potametea, Ruppiaetea, Zosteretea, Isoeto-Littorelletea, (Eleocharition acicularis, Isoetion lacustris, Potamion graminei, Sphagno-Utricularion), Phragmito-Magnocaricetea (Glycerio-Sphgnion, Oenanthion aquatica, Phragmition communis, Scirpion maritimi)* / D.V. Dubyna ; vidp. red. Yu. R. Sheliag-Sosonko. Roslinnist Ukrainy. – Kyiv: Fitosotsiocentr. 412 p. [ДУБИНА Д.В. (2006). Вища водна рослинність. *Lemnetea, Potametea, Ruppiaetea, Zosteretea, Isoeto-Littorelletea, (Eleocharition acicularis, Isoetion lacustris, Potamion graminei, Sphagno-Utricularion), Phragmito-Magnocaricetea (Glycerio-Sphgnion, Oenanthion aquatica, Phragmition communis, Scirpion maritimi)* / Д. В. Дубина ; відп. ред. Ю. Р. Шеляг-Сосонко. Рослинність України. – К. : Фітосоціоцентр. 412 с.]
- SHERVONA knyga Ukrainy (2009). Roslunnyi svit. Kyiv. Globalkonsalting. 900 p. [ЧЕРВОНА книга України (2009). Рослинний світ / Ред. Я.П. Дідух. К.: Глобалконсалтинг. 900 с.]
- GERBARIU Ukrainy. Index Herbariorum Ucrainicum (2011). / Redaktor-ukladach k.b.n. N. M. Schijan. – Kyiv. 442 p. [ГЕРБАРИЙ України. Index Herbariorum Ucrainicum (2011). Редактор-укладач к.б.н. Н.М. Шиян. Київ. 442 p.]
- KLIMENKO H.O., PANCHENKO S.M. (2010). *Zapovidna sprava v Ukraini*, **16** (2): 14-19. [КЛИМЕНКО Г.О., ПАНЧЕНКО С.М. (2010). Особливості структури лісових та узлісних популяцій *Lilium martagon* L. у Новгород-Сіверському Поліссі. *Заповідна справа в Україні*. **16** (2): 14-19]
- KUZEMKO A.A. (2009). Luchna roslinnist. Klass *Molinio-Arrhenatheretea* / A.A. Kuzemko; vidp. red. Yu. R. Sheliag-Sosonko. Roslinnist Ukrainy. Kyiv: Fitosotsiocentr. 376 p. [КУЗЕМКО А.А. (2009). Лучна рослинність. Клас *Molinio-Arrhenatheretea*. А. А. Куземко. Рослинність України. відп. ред. Ю.Р. Шеляг-Сосонко. К.: Фітосоціоцентр. 376 с.]
- LUKASH O.V. (2008). Flora sudynnykh roslyn Skhidnoho Polissia: istoria doslidzennia, konspekt. Kyiv: Fitosotsiocentr. 436 p. [ЛУКАШ О.В. (2008). Флора судинних рослин Східного Полісся: історія дослідження, конспект. О. В. Лукаш. К. : Фітосоціоцентр. 436 с.]
- MOSYAKIN S.L., FEDORONCHUK M.M. (1999). Vascular Plants of Ukraine. A nomenclature Checklist. Kiev. 345 p.
- PANCHENKO S.M. (2005). Flora Natsionalnoho pryrodnoho parku "Desniansko-Starogutskiy" ta problemy okhorony fitoriznomanittia Novhorod-Siverskoho Polissia: Monografia / S.M. Panchenko; za zag. red. d.b.n. S.L. Mosyakina. Sumy: Universitetska knyha. 170 p. [ПАНЧЕНКО С.М. (2005) Флора національного природного парку «Деснянсько-Старогутський» та проблеми охорони фіторізноманіття Новгород-Сіверського Полісся: Монографія / За заг. ред. д.б.н. С.Л. Мосякіна. Суми: Університетська книга. 170 с.]
- PANCHENKO S.M. (2013). Lesnaia rastitelnost Natsionalnoho pryrodnoho parka «Desniansko-Starogutskiy»: Monografia. S.M. Panchenko; pod obsch. red. d.b.n., prof. V.A. Solomakhi. Sumy: Universitetska knyha. 312 p. [ПАНЧЕНКО С.М. (2013). Лесная растительность Национального природного парка «Деснянсько-Старогутський»: монографія. С.М. Панченко; под общ. ред. д.б.н., проф. В. А. Соломахи. Суми: Університетська книга. 312 с.]
- PANCHENKO S.M. (2012). NPP Desniansko-Starogutskiy. Phitoriznomanittia zapovidnykiv i natsionalnykh parkiv Ukrainy. Ch. 2. Natsionalni prirodni parky. Kolektiv avtoriv pid red. V.A. Onyschenka i T.L. Andrienko. Kyiv: Fitosotsiocentr. 215-229. [ПАНЧЕНКО С.М. (2012). НПП Деснянсько-Старогутський. Фіторізноаніття заповідників і національних природних парків України. Ч. 2.

Національні природні парки. Колектив авторів під ред. В.А. Онищенко і Т.Л. Андрієнко. К.: Фітосоціоцентр: 215-229]

PANCHENKO S.M., KUTIYAVIN E.G. (2011). Herbarii Natsionalnoho prirodnoho parku "Desniansko-Starogutskyi" / za zag. red. k.b.n. N. M. Shijan. Sumy: Universitetska kniha. 83 p. [ПАНЧЕНКО С.М., КУТЯВІН Є.Г. (2011). Гербарій Національного природного парку «Деснянсько-Старогутський» / за заг. ред. к.б.н. Н.М. Шиян. Суми: Університетська книга. 83 с.]

TAKHTAJAN A.L. (1987). Sistema magnoliofilov. Leningrad: Nauka. 440 p. [ТАХТАДЖЯН А.Л. (1987). Система магнолиофитов. Л.: Наука. 440 с.]

Рекомендує до друку
І.І. Мойсієнко

Отримано 17.04.2014

Адреса автора:

С.М. Панченко
ННЦ «Інститут біології»
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка
вул. Володимирська, 64/13
Київ, 01601
Україна
e-mail: serhiy.m.panchenko@gmail.com

Author's address:

S.M. Panchenko
Institute of Biology
Taras Shevchenko National University of Kyiv
64/13, Volodymurska st.
Kyiv, 01601
Ukraine
e-mail: serhiy.m.panchenko@gmail.com